

לְחַיּוֹת
לְכַתְּחֵילָה
בַּחַג הַשְּׂבוּעוֹת

מכון "יסודות"

סמטת אפרים 11

בני ברק

© 0527632686

כל הזכויות שמורות

All rights reserved

Printed in Israel

למעוניינים בקבלת הקונטרס ניתן לפנות למייל:

lecatchila94@gmail.com

(ככתוב בשורת הנושא "לכתחילה פורים")

המעוניין להשתתף בהדפסת הקונטרס

וכן המעוניין לסייע בהפצת הקונטרס במקום מגוריו.

ניתן לפנות למס' פלא'. 053-317-2129

נתרם לזיכוי הרבים להרבות כבוד שמיים

נ.ב. ניתן להשיג את ספרי המכון

בחנויות הספרים המובחרות

יוצא לאור בסיוע ארגון מתעלים -
הפצת לימוד המוסר בישיבות ובכוללים

ספרי 'לכתחילה' שיצאו לאור עד עתה:

— מידות ועבודת ה' —

■ עבודת ה'.	■ תיקון המידות.
■ יסודות האמונה.	■ שמירת הלשון.
■ מעמד הר סיני.	■ בין אדם לחבירו - סור מרע.
■ אמונה ובטחון.	■ בין אדם לחבירו - עשה טוב.
■ השגחה פרטית.	■ תלמוד תורה.
■ קרבת אלוקים.	■ דרך הלימוד.
■ כיסופין.	■ דרך העליה.
■ דביקות בה'.	■ מ"ח קניני התורה.
■ כבודו מלא עולם.	■ פסגות - תורה ומצוות.

— מועדים —

- אלול וראש השנה.
- עשרת ימי תשובה.
- יום הכיפורים.
- חג הסוכות ושמחת תורה.
- סוכה וארבעת המינים.
- חנוכה וחודש כסלו.
- פורים וחודש אדר.
- פסח וחודש ניסן.
- ליל הסדר.

— אורח חיים —

- הנהגת הבוקר.
- ציצית ותפילין.
- תפילה.
- ברכות.
- סעודה.
- שבת
- הנהגת היום.
- שבת
- מלאכות ומוקצה.

ספרים נוספים בהוצאת המכון:

סדרת מרפסין איגרי / סדרת יסודות התלמוד
סדרת תקבל / הפלא ופלא / עצה ותושיה
המקדש וקדשיו.

הסכמות הרבנים הגאונים

(לפי סדר א-ב)

הגאון רבי בן ציון אבא-שאוּל זצ"ל

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל

הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל

הגאון רבי ישראל משה דושינסקי זצ"ל

הגאון רבי דוד הורביץ זצ"ל

הגאון רבי צבי אלימלך הלברשטאם שליט"א

(האדמו"ר מצאנז)

הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל

הגאון רבי יעקב בצלאל זולטי זצ"ל

הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל

הגאון רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל

הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל

הגאון רבי משה אריה פריינד זצ"ל

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א

הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א

הגאון רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל

הגאון רבי אהרון לייב שטיינמן זצ"ל

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל

כבר נדפסו בשאר ספרי מכון "יסודות"

**תדפיס מתוך
הספר
"לכתחילה"
השלם**

פרק יב

מעמד הר סיני, מתן תורה

- א. רבים, רבים, מגדולי ישראל בנו את אמונתם היסודית והשורשים דרך 'מעמד הר סיני' ו'מתן תורה'¹.
- ב. למעלה משלושת אלפים ושלוש מאות שנה עברו מאז המאורע החשוב ביותר בדברי ימי האנושות כולה, בו עמדו בני ישראל למרגלות הר סיני וקיבלו את התורה.
- אף על פי כן, עדיין חי וקיים רשמו של מעמד זה בתודעתו של עם עולם, המעיד על נצחיות התורה, ועל אמונתנו בכך שה' אמת ותורתו אמת².
- ג. למעמד הר סיני היו שתי מטרות עיקריות: א. נתינת התורה לעם ישראל; ב. גילוי האמונה בכורא עולם.
- לשם הדבר השני - ה' פתח את השמים עד סוף כל הרקיעים, ואת הארץ עד סוף התהום, והראה לכולם כי 'אין עוד מלבדו' - 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'³.

1. ראה לעיל פרק 'יסוד היסודות'.

2. ספר תר"יג מצוות השלם (עמ' 29).

3. ראה להלן.

ד. מעמד הר סיני הוא יסוד היסודות של אמונת ישראל. משום כך - מזהירה אותנו התורה לבל נשכח לעולם מעמד זה, ומצווה עלינו להעבירו לדורות הבאים⁴.

הרמב"ן⁵ מונה אזהרה זו במנין תרי"ג מצוות⁶.

בכלל אזהרה זו, שלא נשכח את כל פרטי המעמד: את הקולות, את הלפידים, וכל אשר שמענו מתוך האש⁷.

ה. נתינת התורה במעמד הר סיני - לא נעשתה בחשאי, אלא בפרסום גדול ובפני 'רבבות אלפי ישראל', אשר ענו יחדיו: 'נעשה ונשמע'. עובדה זו היא הבסיס לאמונה החזקה והמוצקה באמיתות התורה⁸.

ו. אין כח בעולם שיוכל לעקור מתודעתו של עם ישראל, את המסורת הבוררה והאיתנה שה' בכבודו ובעצמו נגלה אליו

4. דברים (ד, ט-י): 'רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון'.

5. בשכחת הלאוין שעל מנין המצוות לרמב"ם (המצוה השניה).

6. מאידך, הרמב"ם (יסודי התורה פ"ח ה"א) אינו מונה את זכירת מעמד הר סיני בכלל תרי"ג מצוות, אך גם הוא סובר שמצוה לזכור את מעמד הר סיני וללמדו לבנינו ולבני בנינו, כיון שמעמד זה הוא עמוד שהאמונה סובבת עליו, וכפי שכתב הרמב"ם בעצמו באגרת תימן.

7. רמב"ן (ואתחנן ד, ט).

8. נדחי ישראל לח"ח (פרק מג); ספר תרי"ג מצוות השלם (עמ' 30).

על הר סיני, כך שלא היה ספק קל שבקלים לשום אדם מישראל שאת קול הדברים הוא שומע מפי ה' בעצמו. לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על יד שליח, אלא מפי הגבורה עצמה⁹.

ז. מעמד הר סיני הינו הבסיס לאמונה האיתנה של עם ישראל באמיתות התורה. מסיבה זו, רצה הקב"ה שאמונה זו לא תתבסס על אותות ומופתים שייעשו על ידי משה, כיון שאמונה כזו ניתנת לערעור, אלא רצה לבסס את האמונה על מראה עיניהם של ישראל ועל שמיעת אוזניהם.

אמונה כזו, תהיה אמונה נצחית שאין כל אפשרות לערערה¹⁰.

ח. נמצא, שבמעמד הר סיני התעלו ישראל למדרגת נבואה והשגה עליונה כמו משה רבנו, ושמעו מפי הגבורה - 'כמו ששמע הוא', ומתוך כך הכירו שנבואתו של משה רבנו - אמת, וכל דבריו - מפי הקב"ה¹¹.

9. משך חכמה (דברים לג, ד); ספר תרי"ג מצוות השלם (עמ' 29).

10. לו היה משה מוכיח את אמיתות דבריו ע"י אותות ומופתים, והיה בא נביא אחר ומנסה להכחיש את הדברים, תוך שימוש בהוכחות ומופתים מנוגדים לאלו של משה, היה הדבר מעורר ספק בלבם של בני ישראל מי מהם צודק.

כיון שבני ישראל ראו בעיניהם ושמעו באזניהם שה' דבר אל משה, אין מי שיוכל לבוא ולנסות להכחיש את הדברים. רמב"ם (יסודי התורה פ"ח ה"א וה"ג).

11. דרשות הר"ן (הדרוש החמישי נוסח ב).

ט. בעשרת הדברות כלולים כל תרי"ג המצוות¹², ולכן דווקא ה' יתברך היה צריך להגלות לעם ישראל במעמד הר סיני ולהשמיע את הדברות בכבודו ובעצמו, כדי שבעתיד לא יהיה שום פקפוק, לא רק בעשרת הדברות, אלא בכל תרי"ג המצוות.

י. הבורא יתברך בחר מכל מיליארדי בני האדם בעם ישראל שיהיה העם הנבחר מכל העמים, כשגם העם הנבחר מסווג לפי דרגות שונות, כשהמובחרים ביותר הם השלמים באמונתם העובדים את ה' באמת ובתמים והוגים בתורתו יומם ולילה¹³.

12. רש"י (שמות כד, יב): 'כל שש מאות ושלוש עשרה מצוות בכלל עשרת הדברות הן'.

וכן מבואר בספר הבהיר (אות קכד): 'ומנה אותן אותיות של עשרת הדברות, ותשכח דאינון תרי"ג אותיות', וכתב הרמ"א (תורת העולה ח"ג פל"ג), שכל אות ואות מעשרת הדברות מרמזת למצוה אחת.

13. וידעת (עמ' 82).

פרק יג

תיאור מעמד הר סיני

- א. קיימת מצות עשה מן התורה להודיע לכל זרעינו וצאצאינו, מדור לדור, כל מה שהיה במעמד הר סיני, הן מה שראינו שם והן מה ששמענו שם¹.
- ב. בשבת בבוקר, לפני קצת יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה, על הר קטן במדבר סיני, קרה דבר ששינה את פני העולם.
- מתוך רעמים, אש וענן, היתה התגלות אלוקית לעם שלם, והם קיבלו שם את חוקי החיים של בורא העולם².
- ג. במעמד הר סיני הקב"ה רצה לגדל ולרומם את כלל ישראל עד קצה היכולת, ולהעמידו ממש 'פנים אל פנים' מול השכינה, שיראו וירגישו כולם את מידת חיותו יתברך³.
- ד. מעולם לא נודעה עדות כה נרחבת כעדותם של מליוני אנשים נשים וטף אשר ראו בעיניהם מאורע בעל משמעות כה עמוקה⁴.

1. רמב"ן (עה"ת דברים ד, ט).

2. לפנינו נעבוד (ח"א עש"ב).

3. ראה להלן.

4. משל למה הדבר דומה - אומר החינוך (בהקדמתו) - 'מי שהעידו לו אלף אלפי אנשים שלא לשתות מימי נחל אחד, לפי שראו שאותם המים ממיתים שותיו, וניסו דבר זה אלף פעמים בזמנים שונים ובמקומות

ה. תורתנו הקדושה ניתנה בפומביות המופלגת ביותר שניתן להעלות על הדעת.

מעמד מתן תורתנו התקיים לעיני מליוני איש, ואף הטביע את רישומו על כל הבריאה כולה, בכל העולם כולו, לעיני ולאוזני מליארדי איש⁵.

ו. מניינם הכולל של בני ישראל היה מליונים רבים. והנה כל המיליונים הללו, בבת אחת, מבלי כל תיאום מוקדם - משיבים פה אחד תשובה אחת באותן מילים בדיוק ומכריזים: 'כל אשר דיבר ה' נעשה'. אפילו אחד לא השיב תשובתו בסגנון שונה⁶.

ואנשים שונים. ואמר להם חכם אחד, רופא מובהק: אל תאמן לכולם, כי אני מודיעך מצד חכמה שאין אותם המים ראויים להמית לפי שהם זכים וקלים... שתה מהם כנפשך שבעך. האם טוב הדבר לעזוב עדות אלפי אלפים אנשים והמפורסם לכל, ולעשות כדבר החכם, באמת לא טוב הדבר, ואיש בעל שכל לא ישמע לרופא המובהק ההוא.

הוא אשר דיברנו, כי אמיתות האמונה נודעת מפי ריבוי בני אדם המעידים על אותה אמת, יותר מאלו שרוצים להוכיח זאת מצד שכלם וחקירתם, כי האדם חסר השלימות, ולעולם לא ישיג בשכלו תכלית הדברים; ועל כן, הדרך הישר והנבחר לאדם לעשות ככל דברי התורה המקובלת מפי העדים הנאמנים אשר נתן הקב"ה אדון החכמה לבני אדם, ובה נכלל כל דעת יקר וכל חכמה מפוארה.

5. בחידושים המיוחסים לר"ן (עמ"ס שבת דף קה, ב) מבואר, כי לא רק אומות העולם חזו במעמד הר סיני, אלא כל ברואי תבל - כולל כל הבהמות והחיות והעופות שהיו על פני תבל - הגיעו למעמד הר סיני ונוכחו בשעת נתינת התורה לעם ישראל.

6. על הר סיני (ראה להלן).

ז. לאחר שענו ישראל 'נעשה ונשמע' - קרא הקב"ה למלאך המוות ואמר לו: 'את כל יושבי תבל מסרתי בידך, אולם בכל הנוגע לעם ישראל - אין לך כל עסק עמם, בני הם'⁷. עם ישראל עתידים היו לחיות לעולם, אילמלא חטאו לאחר מכן בחטא העגל ואיבדו את מעלתם⁸.

ח. באותה שעה שאמרו ישראל 'נעשה ונשמע' - נעקר יצר הרע מלבם ופסקה זוהמתם. אפילו קורטוב של יצר הרע לא נותר בלבם⁹.

ט. בעת מתן תורה - עם ישראל היה מורכב ברובו מבעלי מומים שונים¹⁰, אולם בעת שאמרו 'נעשה ונשמע' התרפאו כולם ברגע אחד¹¹.

י. ביום ו' בסיון, עם בוקר, נראה ענן כבד על הר סיני, ונשמעו קולות וברקים וקול שופר חזק מאוד, אשר נשמעו מקצה העולם ועד קצהו. העולם כולו רעש וגעש.

7. ויק"ר (יח, א).

8. שם.

9. שבת (קמה, ב); פסיקתא רבתי.

10. היו אשר ידיהם נקטעו תחת אבני הבנין שנפלו עליהם, עיניהם של אחרים נעקרו כאשר נכנסה קורה או טיט לעינם, וכן הלאה.

11. כאשר חסרי הידיים - זוכים לידיים חדשות. חסרי הרגליים - מתהלכים עם רגליים צמחו להם זה עתה. עקורי העיניים - מקבלים עיניים חדשות. ויק"ר (יח, ד); במד"ר (ז, א). ראה על הר סיני (שם).

הקולות הנוראים - לא היו אלא קולותיהם של המלאכים¹².

יא. סדר עמידתם של עם ישראל סביב להר סיני היה מחנות מחנות.

הסמוכים ביותר להר היו הבכורות (משרתי ה' באותו זמן). אחריהם עמדו ראשי השבטים, נשיאי ישראל. אחריהם עמדו הזקנים. אחריהם השוטרים. אחריהם כל איש ישראל. אחריהם הטף. אחריהם הנשים. ואחרונים עמדו הערב רב העולים עם ישראל ממצרים¹³.

יב. כל הקהל הגדול הזה עמד סביב להר סיני, מחוץ לגבול אשר הגביל משה על פי ה', כאשר את הגבול חוצה משה לבדו, ונכנס אל ה'ענן', אך אינו מגיע אל 'עב הענן' בו שכן ה'¹⁴.

יג. בעוד בני ישראל עומדים סביב להר, הנה לפתע ההר מתנתק ממקומו ומתרומם באויר, מטפס ועולה מעל בני ישראל¹⁵ - כאשר דפנות ההר מקיפים אותם סביב כגיגית הפוכה¹⁶, וההר כולו נעשה שקוף כזכוכית לבנה ומאירה¹⁷.

יד. הקולות נשמעים ומהדהדים בחלל העולם, קול השופר

12. זבחים (קטז, א); רבנו בחיי בשם רבנו חננאל.

13. אבן עזרא (שם). ראה על הר סיני (שם).

14. רבנו בחיי (שם). על הר סיני (עקפ"ז).

15. מקנה (פתיחתא זעירתא למסכת קידושין).

16. מהרש"א (שבת פח, א).

17. תרגום יונתן. על הר סיני (עקפ"ח).

הולך וחזק מרגע לרגע, הר סיני רועד כולו, מכוסה בעשן ובראשו מלהטת אש קודש¹⁸.

טו. לא רק הר סיני רועד ורוטט, אלא כל ההרים שבכל העולם כולו רועדים ביחד איתו¹⁹, וביחד עמם רועדים השמים והארץ, הימים והנהרות בורחים ונסוגים, הגבעות מתמוטטות וכל האילנות כורעים ומשתחווים²⁰.

טז. באותו הזמן השמים העליונים והתחתונים נרכנים ויורדים על הר סיני, ומעל גבי השמים המורכנים - מדבר ה' את דבריו אל בני ישראל²¹.

יז. באותה שעה נפתחו שבעת הרקיעים וראו כל ישראל אור עצום ובתוך האור נגלו אלהם מראות שאותם לא יכלו לראות אפילו גדולי הנביאים²².

יח. לא רק את שבעת הרקיעים בקע ה', אלא גם את כל תהומות הארץ, או אז ראו ישראל ש'אין עוד מלבדו'²³, או אז הם הבינו שהוא הכח היחידי שקיים בכל העולמות²⁴.

18. אבן עזרא (שם); הכתב והקבלה בשם הרמ"א.

19. עולים ויורדים במקומם.

20. פרקי דר"א (פמ"א).

21. מכילתא (שם).

22. פסיקתא; זוה"ק; מכילתא. ראה על הר סיני (עקצ"ז).

23. דב"ר (פ"ו ואתחנן).

24. שם.

באותו הזמן הם גילו את יחודו השלם, ובמקביל הראה להם ה' יתברך את הדרך כיצד לגלות את יחודו בכל הדורות - על ידי לימוד התורה וקיום המצוות באופן הנכון²⁵.

יט. העולם כולו רעש וגעש, ההרים רקדו, הברקים הבריקו והקולות רעמו, ואז ברגע אחד כל הבריאה כולה השתתקה. בכל העולם כולו אפילו ציפור אחד לא צייצה. ובכל העולם כולו אפילו משק כנפיו של עוף אחד לא הפר את הדממה. גם הים שתק לפתע, ושאון גליו לא נשמע, גם החמה ברקיע לא זזה ממקומה (ולכן יום זה התפרס על פני 36 שעות)²⁶.

כ. סביב הר סיני עומדים כל בני ישראל, עומדות כל נשמות ישראל העתידות לבוא לעולם, וכל נשמות הגרים העתידיים להתגייר²⁷.

כא. כאשר ישראל הביטו בדיבורו של הקב"ה, הם היו יכולים לראות את כל הדרשות הנלמדות מאותו דיבור ואת כל

25. בהגדה של פסח אנו אומרים: 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה - דיינו'. ורבים תמהו: מה התועלת במעמד הר סיני בלי קבלת התורה, הרי מעמד הר סיני היה רק הכי תמצוי לקבלת התורה? אולם באמת במעמד הר סיני סרה מחיצה עבה שהיתה בין הקב"ה לכלל ישראל, וזכינו לקרבת אלוקים ולדבקות עצומה בבורא יתברך, עד שיאילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה - דיינו.

26. על הר סיני (ערי"ד) בשם אמרי שמאי שמצא כתוב בסדר הדורות (שנת ב' אלפים תמח), ומבואר על פי רבנו בחיי (שם).

27. שבת (קמו, א). ראה מהרש"א (שם) ועל הר סיני (ערי"ה).

ההלכות הרמוזות בו ואת כל מה שנכתב מאז ומעולם על אותו דיבור²⁸.

אין לתאר את גודל המתיקות והנופת צופים שעם ישראל חוו באותו הזמן. מתיקות המלווה כל לומד תורה במתכונתה עד עצם היום הזה²⁹.

כב. בכל מילה ומילה ממילותיהן של עשרת הדברות נטמנו כל סודות התורה, רמזיה, דרשותיה, וכל אלו האירו לעיניהם בעת דיבורו של הקב"ה³⁰.

כג. כל דיבור שיצא מפיו של הקב"ה ניגש לכל אחד מישראל ושאל אותו: 'האם אתה מקבל אותי על עצמך?', 'האם אתה מקבל על עצמך את אלוקותו של הקב"ה?', וכשהיה משיב ואומר: 'הן והן' - היה הדיבור נושקו על פיו, ומלמדו את הדיבור ואת כל אשר כלול בו³¹.

28. כולל ק"ו שניתן ללמוד ממנו על דברים אחרים. ספרי (פרי האזינו).

29. כמה פעמים אדם יכול לשמוע את הסיפור על יוסף ואחיו, ולחזור עליו שוב ושוב, קטן וגדול. האם אין זו ראייה שהספר נכתב ע"י אלוקים. דבר לא אלוקי - הוא לא אינסופי. אין שום ספר - פרט לתורת ה' - שילד קטן ואדם מבוגר ילמדו בו באותה מידה. האם קיים ספר בעולם, ולו המעניין ביותר, שאפשר לקרוא אותו שנים מקרא ואחד תרגום. לא פעם אחת, אלא שנה אחרי שנה. נפש שמשון (שערי האמונה עקיי"ב).

30. שם.

31. ראה על הר סיני (עמי ריג).

כד. הדיבור היה עובר מאחד לאחד ומקיף את כל מחנה ישראל, מלמדם את התורה, וחוזר אל הקב"ה, ורק אז הקב"ה היה נוטל את הדיבור וחוקק אותו על הלוחות, כאשר קולו נשמע מקצה העולם ועד קצהו³².

כה. האותיות של כל דיבור היו נחקקות בענן ובערפל, ונראות כאילו הינן בעלות גוף, ורשומות באש³³.

כו. קולות שבטבע העולם ניתנים להשגה רק באמצעות שמיעה, הושגו עתה באמצעות ראייה - 'רואים את הקולות'³⁴.

כז. לאחר שהדיבור יצא מפיו של הקב"ה - הוא נחלק לשבעים לשונות, ונשמע לבני כל אומה ואומה בלשונה³⁵.

כח. עם ישראל ראו שבעים לפידי אש שמתוכם יצא כל דיבור בשבעים לשונות.

מתוך שבעים הלפידים יצאו גם שבעים פנים לתורה שיש בכל דיבור³⁶.

כט. מלבד שבעים הלפידים האמורים, כל דיבור היה יוצא כשלפיד אש מימינו ולפיד אש משמאלו, וכך הוא היה פורח וטס מעל מחנה ישראל, והיה צווח ואומר: 'אני הוא

32. מדרש שהש"ר (א, י).

33. פרקי דר"א (פ"מ).

34. ראה נפש החיים (שי"ג פ"א) בביאור העניין.

35. שבת (שס). ראה ספרי (וזאת הברכה).

36. ראה על הר סיני (עמ' ר"ד).

ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים משעבוד עבדים'³⁷.

5. קול עשרת הדיברות נשמע בכל העולם כולו, אולם לא באותה עוצמה בה הוא נשמע באוזני ישראל, מקבלי התורה, הקדושים והטהורים³⁸.

6א. קול הדיבור שהגיע לאזניהם של ישראל - לא הגיע מכיוון אחד בלבד, אלא הוא הגיע מארבע כנפות הארץ³⁹.

6ב. הקול נשמע לא רק מארבע כנפות הארץ, אלא גם מן השמים מעל, ומן התהום מתחת⁴⁰.

7ג. מיד לאחר שעם ישראל שמעו את הדיבור הראשון ('אנכי ה' אלוקיך') פרחה נשמתם, ורק משה לבדו יכול היה לשמוע את דיבורו של הקב"ה בדרך נס, כאשר מן השמים הוענקו לו כוחות מיוחדים לשם כך⁴¹.

37. תרגום יונתן.

38. שמו"ר (ה, ט).

39. כאשר בתחילה הם שומעים את הקול מעבר אחד, וכשהם רצים לקראתו לשומעו - שומעים הם אותו מן העבר השני, וכך שוב ושוב מארבע כנפות הארץ. כן משמע מלשון המדרש רבה (שם). אולם מלשון הזוה"ק (שם) משמע שנשמע הקול בשווה מארבע רוחות העולם. על הר סיני (ערט"ו).

40. שם.

41. ילקוט (תמ"ז). ראה אלשיך (שם).

ד. בו ברגע שהתחיל להישמע קול ה' - מיד נפלו כל עם ישראל כפגרים מתים מרוב פחד ואימה⁴².

ה. באותה שעה שלח הקב"ה מליון ומאתיים אלף מלאכי השרת - שני מלאכים לכל אחד מישראל - כאשר כל מלאך מחיה אחד מישראל, ואילו המלאך השני - מגביה את צווארו שיוכל להביט בבורא עולם 'פנים בפנים'⁴³.

ו. יתאר כל אדם לעצמו שהוא עומד בתחתית ההר יחד עם כל ששים ריבוא מישראל, ההר בוער באש עד לב השמים ומשה רבנו בראש ההר; והוא שומע בנבואה דיבור 'אנכי ו'לא יהיה לך' מפי הגבורה, והוא נרתע לאחוריו ומתעלף מרוב אימה ופחד. ורק טל של תחיה הנסוך עליו משורש התורה במרומים מחיהו ומקרבו לשמוע את הדברים עד תומם⁴⁴.

ז. עם כל דיבור ודיבור ירדו משמים ריחות בשמים נפלאים אשר מילאו את כל חלל העולם.

לאחר כל דיבור - ירדה רוח ממרומים אשר פיזרה וסילקה את ריח הבשמים המסויים שנפוץ בעת הדיבור הקודם, ובעת הדיבור הבא - נשלחו ריחות בשמים חדשים אשר מילאו שוב את חלל העולם, וכך בכל דיבור ודיבור⁴⁵.

42. ראה להלן.

43. פסיקתא (שם).

44. הגר"ש וולבה (הארות עמ' נג).

45. שבת (שם). על הר סיני (שם).

דח. בעת ששמעו ישראל את הדיבור הראשון - הם התרוממו לדרגתם של מלאכי השרת אשר אין שכחה לפניהם.

בעת שהם שמעו את הדיבור השני - נעקר יצר הרע מקרבם לחלוטין והם שבו להיות כאדם הראשון קודם החטא.

בשלב זה - עתידים היו ישראל שלא לשכוח אפילו דבר אחד מתלמודם כל ימי חייהם, ובנוסף - הם היו אמורים להשאר לנצח ללא יצר הרע.

אולם, לאחר שתי הדברות הראשונות - פנו ישראל אל משה וביקשו שאת שמונת הדברות הנותרות יעביר הוא אליהם.

בקשתם של ישראל התקבלה ואת שמונת הדברות האחרונות מסר להם משה רבנו, אולם עם ישראל ירדו ממדרגתם והם הפסידו את שתי המעלות הנשגבות הללו. הם לומדים ושוכחים, ויצרם חזר למקומו⁴⁶.

טו. כל בני אותו דור מקבלי התורה - לא משלו בהם כינים כל חייהם, ובמותם לא שלטה בהם רימה ותולעה, ועליהם הכתוב אומר⁴⁷: 'אשרי העם שככה לו'⁴⁸.

זו. משה כשלעצמו לא הסכים להכנס לתוך הערפל, כי הוא לא חפץ להתכבד בכבוד זה מחמת ענוותנותו, ולכן שלח

46. שהש"ר (א, יג); שלה"ק (שבועות לט, טור ג).

47. תהלים (קמד, טו).

48. פרקי דר"א (פ"מ).

הקב"ה את המלאכים מכאל וגבריאל לאחוז במשה בשתי ידיו ולהכניסו אל הערפל אשר על הר סיני⁴⁹.

מא. משה רבנו נכנס ועבר שלוש מחיצות שהיו בהר סיני: מחיצת החושך (שהיתה עשויה אש שחורה), מחיצת הענן (שהיתה עשויה עב קל) ומחיצת הערפל, עד שהגיע אל מקום השכינה⁵⁰.

מב. מעבר למחיצה השלישית (עב הענן) דיבר ה' אל משה את שאר שמונת הדיברות, ומשה אמרם לכל ישראל, באותה עוצמה כפי שנאמרו שתי הדיברות הראשונות מפי ה'. הקב"ה העניק למשה כח מיוחד, נעימות ומתיקות מיוחדת, כדי ששאר הדיברות יעברו לעם ישראל כמו הדיברות הראשונות שנאמרו מפי הגבורה⁵¹.

מג. השמחה שהיתה להקב"ה ביום מתן תורה היתה גדולה יותר מהשמחה שהיתה לו ביום שהוא ברא את העולם⁵².

מד. מעמד הר סיני הסתיים, אך רשמיו נותרו חקוקים בבני ישראל עד עצם היום הזה. 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'⁵³.

49. ראה פרקי דר"א (פמ"א).

50. רש"י (שם).

51. מכילתא.

52. זוה"ק (פרי יתרו).

53. פרקי דר"א (פ"מ); מסכת שבת (קמו, א).